

اصول برنامه ریزی و طراحی معماری بناهای فرهنگی (فرهنگسراها)

تالیف: مهندس علیرضا مشبکی

عضو هیات علمی دانشگاه پیام نور

سرشناسه	: مشبکی اصفهانی، علی‌رضا، ۱۳۶۰ -
عنوان و نام پدیدآور	: اصول برنامه‌ریزی و طراحی معماری بناهای فرهنگی (فرهنگسراها) / تألیف علیرضا مشبکی.
مشخصات نشر	: تهران: اول و آخر، ۱۳۹۲.
مشخصات ظاهری	: ۱۸۰ ص.
شابک	: 978-600-93523-9-5 / ۱۷۸۰۰۰ ریال
وضعیت فهرست نویسی	: فیبا
موضوع	: مجتمع‌های فرهنگی -- طرح و نقشه
موضوع	: مجتمع‌های فرهنگی -- نمونه‌پژوهی
موضوع	: مراکز هنری -- طرح و نقشه
رده‌بندی کنگره	: ۱۳۹۲ م ۵ / ۴۵۱۰ NA
رده‌بندی دیویی	: ۷۲۵/۸۰۴۲۰۲۲۲
شماره کتابشناسی ملی	: ۳۲۶۸۸۵۲

نام کتاب: اصول برنامه‌ریزی و طراحی معماری بناهای فرهنگی (فرهنگسراها)
نویسنده: مهندس علی رضا مشبکی
نوبت چاپ: اول-۱۳۹۲
تیراژ: ۲۰۰۰ جلد
چاپ و صحافی: انتشارات اول و آخر
شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۹۳۵۲۳-۹-۵
ناشر: انتشارات اول و آخر
مدیر هنری: مهندس پویا ریاضی خواه
قیمت: ۱۷۸۰۰ تومان

تهران - اتوبان همت - خیابان عدل - خیابان شهید کاظمی - پلاک ۲۲
تلفن ۴۴۴۵۷۶۳۷ ۴۴۴۰۹۶۵۹ ۰۹۱۲۱۳۳۳۶۳۴

تقدیم به:

روح پاک مادر عزیزم ، که گرچه با عروجش المی بس جانکاه در
جان ما انداخت ، اما دعای خیرش همیشه بدرقه راهمان بوده و
خواهد بود.

و

پدری دلسوز که همچون کوهی استوار در این روزگار، راه
چگونه زیستن را به من آموخت

و

همسری مهربان و صبور

فهرست مطالب:

مقدمه

فصل اول: مبانی نظری

فرهنگ و تعریف آن

۱-۱- ریشه واژه فرهنگ در زبان فارسی

۱-۲- پیشینه واژه فرهنگ در زبان فارسی

۱-۳- ریشه واژه فرهنگ در زبان لاتین

۱-۴- ریشه بار معنایی کلمه فرهنگ

۱-۵- تمدن و فرهنگ

۱-۶- فرهنگ مادی و معنوی

۱-۷- انتقال فرهنگ

۱-۸- قوم مداری

۱-۹- زندگی و مرگ فرهنگها

۱-۱۰- رابطه فرهنگ و معماری

۱-۱۱- برخی از عوامل مؤثر در شکل گیری صورت فضاهای معماری

۱-۱۲- تاثیر عوامل فرهنگی بر فرم معماری

فصل دوم: بررسی پیشینه مراکز فرهنگی در ایران و جهان

بررسی پیشینه مراکز فرهنگی

۲-۱- پیشینه مراکز فرهنگی در ایران

۲-۲- فرهنگسرا در اروپا

۲-۳- فرهنگسرا در ژاپن

فصل سوم: طراحی و برنامه ریزی فرهنگسرا

فرهنگسرا

۳-۱- برنامه ریزی فیزیکی و بخشهای مختلف فرهنگسرا

فصل چهارم: ضوابط کلی فضاهای آموزشی در فرهنگسراها

ضوابط فضاهای آموزشی در فرهنگسراها

۴-۱- فضاهای تشکیل دهنده بخش آموزشی

۴-۲- ضوابط مبلمان و تجهیزات

۴-۳- ضوابط طراحی بازشوها

۴-۴- ویژگیهای محیط آموزشی

۴-۵- ضوابط راهرو و پله

۴-۶- ضوابط معلولین در فضاهای آموزشی

۴-۷- صوت

۴-۸- آموزش تئوری و عملی

فصل پنجم: ضوابط طراحی کتابخانه در فرهنگسراها

ضوابط طراحی کتابخانه

۵-۱- عملکرد و اهداف کتابخانه

۵-۲- ساختار کلی کتابخانه

۵-۳- عوامل محیطی کتابخانه

۵-۴- اجزای مبلمان

۵-۵- میزان فضای کتابخانه

۵-۶- ایجاد و استانداردهای پیشخوان و برگه دان

۵-۷- نورپردازی

۵-۸- تهویه مطبوع

۵-۹- انواع روشهای دسترسی به کتاب

فصل ششم: طراحی گالریها و نمایشگاهها در فرهنگسراها

موزه ها

۶-۱- اصطلاح و تعریف موزه

۶-۲- انواع موزه

۶-۳- انعطاف پذیری

۵۳	۴-۶-محل ساختمان موزه
۵۴	۵-۶-عناصر فضایی موزه
۵۶	۶-۶-نحوه ارائه و نمایش آثار در موزه ها
۵۶	۷-۶-نورپردازی نمایشگاهها و موزه ها
۵۶	۸-۶-تاثیر نور در موزه
۶۳	۹-۶-مسیرهای حرکتی
۶۳	۱۰-۶-تجهیزات فنی و تاسیسات موزه
۶۴	۱۱-۶-حفاظت و امنیت موزه
۶۴	۱۲-۶-مقابله با آتش سوزی
۶۵	فصل هفتم : طراحی آمفی تئاتر و سینما در فرهنگسرا
۶۶	ضوابط و استانداردهای طراحی آمفی تئاتر و سینما
۶۶	۱-۷-تئاتر صحنه ایرانی
۶۶	۲-۷-تئاتر صحنه کمانی
۶۶	۳-۷-تئاتر صحنه میزبان
۶۶	۴-۷-ساختار عمومی فضاهای نمایشی
۶۷	۵-۷-استانداردهای ضوابط طراحی سینما
۶۸	۶-۷-ضوابط و استانداردهای طراحی آمفی تئاتر
۷۳	فصل هشتم : بررسی نمونه بناهای فرهنگی
۷۴	بررسی نمونه های پروژه های فرهنگی
۷۴	۱-۸-باغ کتاب تهران
۷۹	۲-۸-مرکز رسانه ای و اطلاع رسانی مدیا تک
۹۴	۳-۸-سینما تئاتر موزه سینما تهران
۱۰۰	۴-۸-پارک فناوری اطلاعات
۱۰۶	۵-۸-کتابخانه ملی دیجیتال، تایچونگ تایوان
۱۱۲	۶-۸-مجموعه فرهنگی هنری اولسان
۱۱۴	۷-۸-ساختمان فرهنگی نمایشی و اپرای چین-تایوان
۱۱۵	۸-۸-مرکز هنرهای نمایشی و تئاتر هاربین
۱۱۶	۹-۸-موزه علوم طبیعی چانگ کینگ
۱۱۷	۱۰-۸-مرکز فرهنگی آموزشی کودکان ، سنول
۱۱۸	۱۱-۸-مرکز فرهنگی آمریکایی-مکزیکى Macc
۱۲۰	۱۲-۸-مرکز طراحی و هنر آرونف
۱۲۲	۱۳-۸-موزه دیانگ، سانفرانسیسکو
۱۲۷	۱۴-۸-موزه فریدر بوردا، آلمان
۱۲۸	۱۵-۸-شهر فرهنگ کالیسیا، اسپانیا
۱۳۳	۱۶-۸-مرکز جی پل گتی، لس آنجلس
۱۳۶	۱۷-۸-موزه گوگنهایم بیلانو
۱۴۲	۱۸-۸-موزه سلیمان رابرت گوگنهایم، نیویورک
۱۴۶	۱۹-۸-موزه تاریخ هولوکاست، اورشلیم
۱۴۸	۲۰-۸-مرکز فرهنگی حیدر علی اف ، باکو آذربایجان
۱۴۹	۲۱-۸-موزه ملی هنرهای قرن بیست و یکم ماکسی، رم
۱۵۳	۲۲-۸-موزه جنگ ، منچستر
۱۵۵	۲۳-۸-موزه ویترا ، آلمان
۱۵۸	۲۴-۸-موزه هنرهای نوازیک، کاکلیاری ایتالیا
۱۶۰	۲۵-۸-موزه زنتروم پلی کلی، سوئیس
۱۶۵	۲۶-۸-مجموعه فرهنگی Reim ، فلسطین اشغالی
۱۶۷	۲۷-۸-کتابخانه و مرکز یادگیری ، وین
۱۷۰	۲۸-۸-مرکز هنرهای نمایشی، ابوظبی
۱۷۱	۲۹-۸-موزه هنر دنور
۱۷۶	۳۰-۸-موزه ناریوا
۱۸۰	فهرست منابع

مقدمه :

شاید به ندرت بتوان هنری یافت که به اندازه معماری با زندگی مردم پیوند داشته باشد. عوامل و پدیده های مختلفی وجود دارند که در شکل دهی فضاهای معماری نقش دارد. فرهنگ یکی از عوامل مهم در چگونگی شکل گیری فضاهای معماری به شمار می آید. گاهی برخی فرهنگ را حتی مهمتر از اقلیم عامل درجه اول برمی شمارند. هر بنایی به عنوان جزئی از فرهنگ معماری وظیفه عینیت بخشیدن یک اندیشه ذهنی از طریق فرم ظاهری خود را دارد. مجموعه از نشانه ها نمایانگر هویت یک فضا است که وجه مشخصه یک فضا از لحاظ زمینه های فرهنگی و کارکردی و سرزمین است. فضا به معنای عام، واقعیتی است دارای ویژگی های هویتی مشخص و معین. نتیجه برداشت های آدمی از فضا، از تجربه های ذهنی، شخصی، فرهنگی و اجتماعی او تاثیرپذیر است. لذا یک فضای معماری در مفهوم کلی نشان دهنده خصوصیات اصلی فرهنگی و سرزمینی آن است. معماری به عنوان یک پدیده اجتماعی از فرهنگ نشأت گرفته و بر آن تاثیر می گذارد و آینه ای است از اندیشه های انسان در رابطه با فضا، زیبایی شناسی، و فرهنگ. به همین سبب سبک معماری هر دوره انعکاسی از فرهنگ و هنر آن محسوب می شود.

نقاط عطف در مسیر فرهنگ و خلاقیت از مهمترین عوامل پیدایش و مکاتب متفاوت معماری می باشند. هر تمدن و فرهنگ جدیدی از نقطه ای شروع می شود که تمدن و فرهنگ قبلی به بن بست رسیده و یا با بحران مواجه شده باشد، ولی مسیر آن در ادامه و تکامل مسیر قبلی و تاریخی خود می باشد و صرفا در مقاطعی به بازسازی ساختار خود می پردازد. بنابراین با توجه به تاثیر مستقیم فرهنگ در معماری، طبیعی است که تغییرات فرهنگ باعث دگرگونی در مبانی و مفاهیم موثر در پیدایش معماری می شود و در نتیجه آن، اندیشه های متفاوت معماری به وجود می آید که تعیین کننده شیوه های تعامل بین مفاهیم نظری و فرهنگی به طور عام و مفاهیم نظری و فضای معماری به طور خاص می شود.

دنیای امروز به علت پیشرفت های روزافزون، آزادی و عدالت خواهی، همچنین آرا مردم، آزادی بیان و ارتباطات جهانی الکترونیکی - نوعی تأمل، تنوع و ظرفیت را شکل داده است که دیگر، معماری نمی تواند از آن برکنار باشد. ایجاد فضایی معماری برای کسب علوم و تکنولوژی که سرعت پیشرفت آن غیر قابل باور است، از اهم برنامه های یک جامعه باید باشد چرا که جامعه ای موفق نمی شود مگر با علم اندوزی، بنابراین چنین فضایی باید منطبق با نیازهای آینده باشد و تمامی افراد را به سوی علم و علم آموزی جذب کند.

مهندس علیرضا مشیکی

عضو هیات علمی دانشگاه پیام نور